

H A C

HATIRALARIM

(Kara yolu ile)

YAZAN :

H. Ahmet Remzi İbrahimođlu

1965

SELÇUK Matbaası — TRABZON

M U K A D D İ M E

Kara yoliyle Hacca gitmek için Bütün Din kardeşlerime bir rehber olmak üzere şu yol hatıramı yazmağı faydalı buldum. Çünkü Kara yoliyle Hacca gitmek hatıratımı bir çok arkadaşlarım istemişler idi bundan dolayı bu küçük hatıratımı bu arkadaşlarım ve bütün din kardeşlerime sunuyorum.

Evet Kara yolu ile yani Otobüsle Hacca gitmek her ne kadar zahmetli ise de (Efdalül ameli Ehmesüha) hadisi şerifi ile sabit görülen amelin faziletlisi zahmetle elde edilen olduğunu kimse inkâr edemez gelecek yazılarımda arz edeceğim vechiyle Kara yolu ile Hacca gidecek zavatin Yolda göreceğı kutsal Ziyaretler hiç bir zaman unutulmaz, Kara yolu ile Hacca gitmiş arkadaşlarıma ziyaretlerini tekrar hatırlatmak için bir vesile olacağı şübhesizdir. Bazı arkadaşlarımız yol zahmetinden şikâyetcidir. Hayır kat'iyyen şikâyetci olmamalıdır. Düşünelim bizim ecdadımız bu yolun bir çok kısmını Deve ile veyahutta Yaya olarak aylarca giden Hacılarımızdan el'an hayatta olanları vardır.

Muhterem dindaş: Senin yanında muazzam en az saatta 50 kilometre giden bir araba vardır. Yolun az sağında ve solunda yapılacak ziyaretlere ucuz bir fiatla araba hazırdır. Bu ziyaretler Kur'anda bahsi geçen Peygamberlerin Kabirleri ve eski eserlerki bunları ziyaretlerine ne doyulur ve nede tarif etmeğe gelir hakiki bir müslüman için bundan daha zevkli bir şey olmaz ve tasavvur edilmez.

Bu esri yapmaktaki fayda ve maksadım maddi bir menfaata karşı değil belki rızai bari içindir. Şayet bu eserimle bir din kardeşime faideli olabilirde bu meyanda hakkın rızanı kazanabilirsem kendimi bahtiyar addederim. Tevfik ve hidayet Ellahu azl-uşşandandır.

Yazan: Hacı Ahmet Remzi

İBRAHİM OĞLU SAATCI HAYRAT NAHİYESİNE BAĞLI DOĞAN KÖYÜ HAMZALI MAHALLESİNDEN 29/MART/1964

Bir kaç seneden beri arzumadüşen mübarek Hac farızasının ifasına bir türlü vaziyetim musait olamıyordu. Bu ise büsbütün beni düşündürmekte idi. Uzun yazıpta arkadaşlarımla okumasına engel olmayacağım. Tarihten bir müddet evvel pasaport vesaire hazırlıklara başlamış bulunuyordum. Trabzon Vilâyetinde gördüğümüz veçhile hiç bir Doktor ve hiç bir Daire her hangi bir hacı namzedine müşkilât çıkarmadan suhuletle Pasaportlarımızı yapmış bulunuyorduk 29/MART/1964 Pazar günü Ofdan kara yolu ile yani Ankara plâkalı Otobüsle yola çıkmış bulunuyorduk. hareket etmeden evvel ziyaretçi çok fazla her taraftan gelen ziyaretçiler yol güzergahı üzerinde mahşeri bir kalabalık görülmekte idi. Bu esnada herkesi görüşüp uğurlandıktan sonra yavaş yavaş Araba hareket ediyor ve Araklı kazasına gelmiş bulunuyorduk. Arabada boş kalan yerleri tamamlamak üzere gelen on kişi kadar Hacı arkadaşlarımızla yer üzerine hayli bir münakaşa yapılmakta idi. Nihayet bu arkadaşlar arasında kendimi en zelil ve hakir görererek yerimi onlara terk ederek. Bir nûmaradan 26 numaraya geri çekilerek diğer arkadaşlarımızda bu minval üzere gelen arkadaşlara yer yaparak münazaayı sükûtlamış ve böylelikle teskin etmiş bulunuyordum. Araklıdan hareketle az bir müddet Trabzon Vilâyetinde kaldık. Ve oradan bütün hazırlıklara rağmen ikindi namazını Trabzonun Siva Köyü namı diğeri Akyazı altında kıldık. Yol güzergahı üzerinde olan Camilerde Akşam ve Yatsı Namazlarını kılarak devamla Ordu Vilâyatında Sabah Namazını kılmış bulunuyorduk. geç vakta kadar doğru Sabah yemeğini Samsunda yedik. Ve buradan

yolculuğumuza devamla Ankara Vilâyetine Saat 20.00 de vasil olduk. iki gün kadar Ankarada kaldık. Bütün muamelât orada tamamlanmış bulunuyordu. Nihayet Ankaranın büyük Camii olan Hacı Bayram Camiinde Akşam namazlarını kılarak orada huccacı müslimine dualar yapılarak bizi fevkalâde bir merasimle uğurlamışlardır.

Akşam Saat 19.00 da oradan hareket ederek Sabah Namazında Konyaya dahil olduk.

(Konyada bulunan Ziyaretler:)

Sabah Namazını kıldıktan sonra Mévlâna hazretlerini ziyaret ettik. Bu ziyaretin durumundan bahsedelim. Denildiği gibi gez Dünyayı gör Konyayı vecizesi nekadar doğru olduğunu ancak gözümüzle müşahade ettikten sonra tasdik ettik. Hakikaten dedikleri kadar ziyaretime değer şerefli bir memleket olduğunu gördük. Her şeyi tam ve yerli yerinde sokakları geniş, Camileri gayet bol, ziyaret edilecek bir çok anıtlar memleketi olduğunu kimse inkar edemez. Ziyaretlerimiz ikmal edildikten sonra yola devamla öğle yemeğini Konya Ereğlisinde yedik. Ve orada öğle namazlarını kıldık. Burasıda tarihi eski bir şehir olup çok bol ve geniş bir memleket olduğunu müşahade ettik ve oradan gece gündüz devamla Ulu kışla ve Adana yol güzergâhında bulunan bir çok şehir ve kasabaları gece geçerek REYHANIYE kazasının cilve gözü denilen bir karakola dahil olduk. Orada bütün arabalar muamelat içinde beklemekte idi. Burası SURİYE ve TÜRKİYE hududu üzerinde olan bir karakoldur. Türkiye-den giden bütün huccacı müslimin arabaları orada muamelesi yapılarak geçecektir. Burada herkesin sıra beklemesi zaruridir. Sırası gelenin muamelesi yapılır, kimseye müşkilat çıkarmazlar. Devlet memurlarından REYHANIYE kazasının

muddeiumuml o Vadi içinde Türk Milletine hitaben güzel bir hitabede bulunmuşlardır. Ve akşama doğru muamelat tek- mil edildi. Hududtan kapı açılarak arabalarımız geçmiştir. Gümrükcüler gelirken gümrüğe ait yasak eşya alınmamasını tenbih etmişlerdir. Bu suretle arabalarımız yürümeye devam etti, az bir müddet içinde Suriye hükümetinin ELCEVARİK ismindeki bir karakoluna aynı gece gelerek o karakolda az bir zamanda muamelatımızı tek mil ederek gece saat alaturka 5 de yola devam ettik. Kilometresini diyemiyeceğim. Çok geçmeden HALEP vilayetine gelmiş bulunduk.

(Halep Vilâyetine Genel bir bakış ve ziyaret)

Bundan sonra gelecek saatları hep alaturka üzerinden söyleyeceğim. Bu Memleketlerde alaturka saat kullanılır. Ge- cenin saat 6 sında yani yarı gece zamanı Halep Vilâyetinde muazzam bir otele misarif olduk. Halep denilen bu tarihi eski şehir, çok muazzam ve çok iyi otelleri ve sair sokak- lar çok mumtazamdır. Ve bu şehir gezmeğe ve ziyaret et- mek için turistlik bir yerdir. Buradan itibaren Kudsal ziya- retler başlamakta idi. Zira burada ululazm peygamberlerden biri olan Zekeriyya Aleyhisselamin Türbe'i saadetini büyük aşk ve vecd içinde ziyaret ettik. Zira Zekeriyya A.S. Kur'- anda bahsi geçen büyük peygamberlerden birisidir. Burada bir çok ziyaretler vardisede bizlerin vakti ziyaretleri yap- mağa vaktimiz kafi olmadığından sabahleyin saat 2 de bu tarihi şehri bırakarak hareket etmiş bulunuyorduk. Yol gü- zergâhında bir çok kasabalara uğrayarak öğle vakti Hama Vilayetine vasil olduk.

Öğle namazını arada kıldık. Bu şehirden hareketle HUMUS şehrine gelmiş bulunuyorduk. Bu Humus şehrinin güzergâhı üzerinde muazzam bir Cami görünmekte idi. Bu

Camiin içinde H. Ömerin Oğlu Abdullahın Kabri şerifleri R.A. Hazretlerinin oğlu Abdurrahman'ın kabri şerifleri bulunmakta idiler. Camiin içinde iki Rek'at Tehiyytul mescid Namazı kıldıktan sonra bu mubarek kabirleri ziyaret eddik. Dışarı çıktıktan sonra şehir halkı ve bilumum mekteb talebeleri Türk Hacılarıyla görüşüyor ve göz yaşları akıtıyorlardı. HELEP'de hazırlamış bir mektub elimde var idi bir türlü lisan bilip Postahaneyi soramıyordum. Etrafımda toplanan talebelerden bir tanesinin kitabına el uzatarak elinden aldım Kitabın içinde mevcut ayet ve hadisi şerifleri okumağa başladım. Talebe yanıma yanaşarak bana derin sevgi ve sıcak alâka göstermeğe başladı. Bu talebenin bu halini fırsat bularak derhal Postahaneyi sordum derhal elimi tuturak benimle beraber Postahaneye gelme zahmetine katlanarak mektubumu postaladı. Benden ayrılmak istemiyordu. Yazı yazdım okudu ve tasavvur edilmeyecek kadar bir samimiyyet göstermeğe başladı. Elimde Suriye parası olmadığı için Posta Memuruna beş Türk lirası verdim. Kendi parası ile paranın üstünü verdi. Ve mektubu aldı. Türk parasını kasaya koydu. Talebe ile beraber Postahaneden Akrabaların yanına kadar gittik. Talebe arkadaş kitablarından Kur'anı Kerîmden bir sûre kadar bir yazı çıkararak bana verdi ve «ikre'e» kelimesini ifade ediyordu. Bana verilen bu sahifeyi elime aldım. Fevkalâde Kur'ani Kerim okuduğumu gören bu genç Talebe bir türlü benden ayrılmaz oldu ve ayrılmakta istemiyordu. Kalemı cebinden çıkardı ve bana yaz diye anlattı. Bende bunun hatırını kırmayarak yazmağa başladım. Oda okudu. Bu arada oda tekar tekar benim yazdığım yazıları okudu. Türk Milletinin Kur'ana bağlı olduğunu anlayan genç talebe o kadar Türk Milletine hürmeti, sevgi ve muhabbeti artmış

ki: Türk'ün ismi anıldığında adeta secde yapıyor gibi bir hali vardı. Şayet Türk Milletinin bunun kadar Kur'ana bağlılığı veya hürmeti olsaydı herkes Kur'anı Kerimi okumaya ve anlamını yapmağa canla başla uğraşırlardı. Böyle konuşur ve dolaşırken araba saatıda yaklaşmakta ve hareket etmekte, bu genç Müsliman aşığı talebeden ayrılma saatıda çok yaklaşmış idi. Ve bu vefakâr genç talebe arkadaşları vedalaşarak ayrıldık, aynı günün akşamında ŞAMI şerife dahil olduk.

Barası Şam ve buruda bulunan ziyaretler

ve bu ziyaretlerden açık bir şekilde bahsedeceğiz.

Burada, yine bir Otel bularak bu Otelde kaldık. Sabahın erken saatlarından itibaren ziyaretlere başladık. Evvelâ Bilâli Habeşi R.A. Hazretlerinin Kabri şerifini ziyaret edip ve bu ziyaretten sonra Hz. Yahya S.A.V. min kabri saadetlerini ziyaretten sonra Hasan ve Hüseyin R.A. Hazretlerinin Turbe'i saadetleride ziyaret ederek bâdemâ Eba Eyyubul Ensarı ve H. Hüseyinin kızı R.A. Hazeratı bulunan Fatimetul Suğra (küçük Fatma) ve diğer kızı Sakine R.A. ve H. Ali R.A. efendimizin kızı Ümmü Gülsüm R.A. ve bu ziyaretleri yaptıktan sonra insanları hayrete düşüren ve vücudu pamuklu bulunan Pamuklu babayı ziyaret ettik. Bundan sonra Pamuk babanın kardeşini ve diğer bir çok ahfadını ziyaret etmiş bulunuyoruz. Bu mühim ve kutsal ziyaretlerden sonra Camii Umeyye ve Ak mimareyi ziyaret ettik ve ihtişamını göz ile gördük.

Muhterem Arkadaşlar :

Yukarda kabirlerini ziyaret etdiğimiz zevatın tafsilatına girişemiyecğim. Çünkü: bunların tercüme halleri çok uzun ve çok mufassaldır. Bu bakımdan sizlerde okumada ve bu eserimi tetkik etmekte çok zahmet çeker olduğunuzu

düşünerek bu fuzuli tafsilâttan kaçınmış bulunuyorum, Yalnız Şamda bulunan ziretlerden en muhimi bulunan tek bir tanesi olan Hz. Bilâl R.A. Hazretlerini etbaile beraber birlikte burada metfun bulunan kabirleri ziyaret etmiş bulunuyoruz. Bu zat Hz. Peygamber efendimizin Eshabından ve onun müezzini olup Peygamber efendimizin daima yanında ve hizmetinde bulunan bir zattır. Bunun kabrini ziyaret etmek nekadar kıymet ifade ettiğini her müsliman şahıs takdir edebilir. Bu zatin hakkında fazla tercüme halinde bulunuyoruz: Ayrıldıktan sonra yola devamla Ürdün Hükümetinin Başkendi (Bas şekri) buluan AMMAN'a gelmiş bulunuyoruz.

Bundan sonra ziyaretler Ammanda olacaktır.

Polisler tarafından arapalarımıza münasip bir yer hazırlanmış idi. Pasaportlarımızı Vize yapmak için bir gün bu başkent olan Ammanda kalmış olduk. Arabaların bulunduğu yerde çok muazzam bir kal'a görülmekte idi. Burada yapılan rivayetlere göre bu kal'a Firavnın Kal'ası olduğunu öğrenmiş bulnuuyorduk. Çok acayip bir yükseklik, belki tahminim Yüzlerce metre kadar yükseklik vardır. Bu kal'a oyma taştan yapılmış olduğu zannedilmiştir. Sağ ve Solunda Odaları taştan yonma olarak yapılmıştır. Tarifa gelmez öyle minare basamağı gibi çok bir büyük saha yonma taştan yapılmış olduğunu müşahade etmekte idik buraya dair tafsilâtı ölçmeden vermek doğru olmaz. Burada On saat kadar kaldık. Nihayet Saat yedide hareket ederek Mean Şehrine geldik. Burada Akşam Namazı kılınmazmış. Şehrin yüksekinde bir büyük Camide Akşam Namazını kıldık. Burada bütün Huccac bu Camiin içerisinde Toplanarak Arapların Huccaca karşı mimbere bir Hatip çıkararak çok güzel ve takdire şayan kasideler ve methiyye okuyarak Huccaci müslimi taltif etmekte idi. Mev-

cud Hacılar Camiin içine dolmuş onlarda dinlemekte ve Akşam aynı cami içinde Yatsı ve Sabah Namazlarını kılarak Bu camide istirahatımızı tamin etmiş bulunduk. Sabahleyin erken Saatta Sabah namazını Bu mezkûr şehrin yerlileri ile beraber kılmış bulunuyorduk, Bu hayatta bir manzaralardan değildir.

Sabahı saat Onikide Hareket ederek Akşamı Çöl Sahrasının bir Karakolunda yattık.

Burası Çöl Sahra ve durumu

Şimdi Çöle aid biraz tafsilât verelim. Tahminen 700 Km. uzunluğunda çöl denilen bir yerdirki burada Şenlik ve insan denilen hiç bir şey yoktur. Ve burası Kum ve taşla örtülmüş bir ülkedir. Bu ıssız vadinin yarısı Ürdün Hükümetine aid ve diğer kısmı ise İbnü Suud Hükümetine aittir. Bu iki devlete aid olan bu çölün bölümünde iki Hükümetinde birer Karakolu vardır. Bu Karakolların aralarında tahminen 30 Km. yol bulunmaktadır. Bu Çölde yol denilen bir varlık yoktur. Kum üstünden Araba gider, Bazı defa yumuşak kum tesadüf eder de Araba batar ve gidemez bir hale gelir. (O vakitta arabada tedarik edilmiş ağaç) sal ağaçları vardır. Onları koyar ve arabayı yolcular iterek çıkarırlar. Buda ayrıca bir ahenk ve yolculuğa bir manzara teşkil ederki esasen Eski Osmanlı Padişahlarından SULTAN Hamidin Bu çölde yaptırmış olduğu Demir yolu bazan araba yoluna tesadüf edmektedir. Bu ise fevkalâde bir rehberlik ediyorsa da bu Çöl Sahrasına aid gerek Ürdün Hükümetinin ve gerekse İbnu Suud Hükümetinin her iki Karakolları Taşlar araba yoluna aid nişanlar (İşaretler) belirtmektedirler.

Bu ise fevkalâde bir kolaylık veriyor ve her iki karakolda Pasaportlar Vize yapılır. Gereken sehulet gösteriliyor. Su verilir Ekmek isteyene verilir. Sultan Abdul Hamidin De-

mir Yoluna aid İstasyon binaları görülür. Bu halde Sultan Hamidun buralarda yaptırmış olduğu işler nasıl elimizden çıktığını ve nasıl buhale geldik insan düşününce gayri ihtiyarı insanın ağlaması geliyor ve bu acı hala ağlamam kabili mümkün değildir. Hududdan beri geçen Memleketler Halep, Şam, Humus, Amman ve kodus şehri bu zümrüt gibi Memleketler nasıl elimizden çıktı, bunları gördükçe ağlamam kabil değildir. Giderken Kodusu şerife uğramadık. bu eski şehrin ziyaretini avdetimizde (dönüşümüzde) anlatacağız. Çol Sahrasının ikinci Karakolu olan İbnu Suuad Hükümetinin Karakolundan Pasaportları yaptırdıktan sonra burada iki saat kadar bir istirahat yaptık.

10 Nisan 1964 Cuma günü Saat 4 de hareket ederek aynı günün saat 11 de TEBÜK Vilâyetine gelmiş olduk. Bu şehre geldiğimiz gün istirahat ettik. Tebuk denilen bu şehir H. Peygamber efendimiz Muharebe ettiği ve kılıçla bu memleketi islah ettiği birmemleketdir. Burada Araplar bizi fevkalâde karşılayarak büyük bir misafir perver olarak istirahatımızı temin etmişlerdir. Hususu Aletrik motorları şehrin dışında yaparak ve su depoları hazırlayarak bizim istirahatımızı temin etmişlerdir. Çünkü Araba kalabalık Arabalar Şehre girerse Şehir sıkışacak ve bu külfete katlanmayacaktır. Bundan dolayı Şehir dışında bizleri konaklamak için fevkalâde istirahatımızı temin etmek amacıyla hariçten gelen hacılara burası hazırlanmış özel bir yerdir. Bizden İbni Suud Hükümetine aid Yerbastı parası olarak her birimizden 64 der riyal (Yani Türk parası ile 192 Lir) almışlardır. T.C.B. Millet Meclisi yaptığı bir karara nazaran her Hacı Hastahanelere ve Resmi Delillere Bu Hükümetin para tutarı ve dolar mukabil olarak 144 riyal öde meğe borçludur. Oradan bizden Yetmişer Riyal Hastahane ru-

sumu (Hastahanedede bakılacak masraf parası) alındı. Orada gör-
düğümüz acalbat çok eski bir kuyu ve H.Peygamber efendi-
mizin Tebük muharebesinde Namaz kıldığı bir Cami var Mez-
kür Kuyu rivayete göre Ebu CehL.A.hin H.Peygambere kazdı-
ğı kuyu işte bu kuyudur. Buda nedereceye kadar doğru oldu-
ğu malüm değildir. Diğer mevzuatların her birisi delillere da-
yanaçak isbat ediliyor. Bu mevzuatın bir araptan intiba etti-
ğim bir şeydir. Akşam Saat birde hareket ederek Arabamız
yolda bir arıza ederek yarı geceye kadar bu yol üzerinde kaldık
Sonra buyerden arabamızın tamir işi bittikten sonra buradan
hareket ettik. Sabah Saat ikide Çölden çıkmış olduk ve mu-
azzam yapılmış asfalt yolunadahil olduk. MEDİNE'İ MÜNEV-
VEREYE 400 Km. Yol kaldığı rivayet edilmekteydi. Aynı gün
Öğle Namazını Teyme Nahiyesinde kıldık. İkinci namazı
İse Hayber kalasıuda kıldık.

Bu hayber kalesinden bahsedelim.

Evvelâ Kal'ayı ziyaret eddik. Hayber Kalası Peygamber
zamanında Hz. Alinin kılıcıyla bu kal'ayı feth ettiği bir kal'a
dır, İslâm tarihlerinde bahsi geçen muhim bir olay bu seyran
etmiş olduğun kaydederler. Akşam Namazı yakın olduğundan
kal'ada kaldık. Kal'anın civarında köyhalinde bir şenlik vardır
Etrafında kal'a Taşı siyah sanki yanık hale gelmişler. Yeşillik-
ten biç bir eser yoktur. hertarafı tas yığınihaline gelen
bir yerdir. Burası çok acayip görmeğe mahsus bir mevkii az
ileride Akşam Namazını kıldık: Tahminen 30 Km. Mesafede
Salsala şehrinde misafir olarak o geceyi orada geçirdik.

13 Nisan 1964 Pazartesi günü sabah saat 11 de hare-
ketle devam ederek saat 1 de MEDİNEİ MÜNEVVEREYE
dahil olduk. Burada 5 gün kalacağımıza göre 39 kişi araba
mevcudumuz vardı: Hepimiz birden bir ev kilarâdık. Her

şahıs bu eve kira olarak verecek olduğu 13 riya yani Türk parası ile 39 lira verecektir. Evde istirahat ettik. Herkez banyosunun temizliğini ve her türlü istirahatını çok mükemmel yaptıktan sonra yanımıza bir arap çağırarak REVZAI MUDAHHAREİ sorduk. Arap önümüze geçerek, sekiz on dakika gezdirdi. Sonra önümüze yeşil gayet kokulu, mis gibi rahıhasını sacan bir kubbe çıkı verdi. Minareler daha önce görünmekte ve herkezi bu ihtişama hayran olarak mest oluyordu. Ve ayrıca vecsurur ve manevi neşe içinde kalıyordu. Herkez abdestli olarak namaza hazır, esasen o muhitlerde abdestsiz dolaşılmaz. Çünkü her önüne gelen yerde vazifen vardır. Ve bu mukaddes yerlere Peygamber ve eshap gezmiş, basmış olduğundan buralarda abdestsiz gezmek haramdır. Öğle namazı kılınmakta, Camiin etrafında yüz binlerce insan namaz kılmakta idi. Öğle namazına yetişemedik. REVZAI MUTAHHARENİN içi ve dışında hiç boş yer tasaffur edilemez. Her tarafı insanla dolmuş, namaz kılınıktan sonra biraz insan boşalmış, nihayet bizlerin bu Camii içersinde namaz kılmak için, girmek için, güçlkle bir ara bulabildik ve içeri girdik. Ve öğle namazını kıldık. REVZAI mubarekeyi büyük bir aşkla ve seviş, neşe ve surur ile doya doya ziyaret etme fırsatını bulabildik. Bu öyle bir zevk ki ne doyulur ve ne tarlf edilebilir, Anlatılması gayet güç olan bir hâl. İnsan hiç dışarı çıkmak istemez ve hep orada kalmasını daima arzu eder. Yüz binlerce insan içersinde mevcut, namaz kılmak için hiç bir boş yer bulamazsınız. Camiin sağ tarafında veya kısmında nisbeten biraz daha ehven olur. Çünkü: REVZAI MUTAHHARE doğu tarafına yakın Babus Selâm kapısına daha uzaktır. Bundan dolayı o kısımlar diğer yerlerden, insandan biraz تنها olurlar. İşte böylelikle tam kırk

vakit namaza devam eden Cehennem azabı görmez. (Hadisi şerifi varid olmuştur) Fakat bundan başka bir hadisi şerif daha vardır ki o da, büyük bir müjdedir. Peygamber efendimizin Memberiyle Mihrabı arasında iki rek'at namaz kılan Cehennem azabı görmese gerektir.

13 Nisan dan 17 Nisana kadar MEDİNEİ MÜNEVVERE de yapılan ziyaretler şunlardır. Evvelâ bir araba tutarak gezilecek yerleri kendi arabamızdan daha iyi bildiği için o memleketin yerli arabalarıyla ziyaretlere gitmek daha yerinde olur. Her şahıs ikişer riyal vererek Hz. Peygamberin ilk yaptığı Mescidki buna Mescidi Kûba denir. Ve mescidi kibleteyn. İlk Cumayı kıldığı mescitleri ziyaret ettik. Biraz sonra Uhut dağına yakın Hz. Peygamber efendimizin muharebe ettiği yerleri ziyaret ettik. Burada medfun ve şehit olarak yatmakta olan Peygamber efendimizin çok sevdiği amcası Hamza Ağ. Hazretlerinin türbe-i sadaletlerini ziyaret ettik. Kitaplarımızda yazılı olduğu veçhiyle Hz. Muhammedin 9. Muharebesi vardır. Lâkin Kur'anda bahsi geçen beş muharebedir. Bunlardan enbüyük muharebede işte bu Uhud Muharebesidir. Hz. Muhammedin Amcası Hz. Hamza R.A. Bile Mekke'de şehit olmuşlardır. Hz. Muhammed S.A.V.'min Mubarek Dişi şerifleri burada şehit olmuşlardır. Yani her hangi darbe neticesi mubarek ağzında Dişi şerifleri kırılarak şehit olmuştur. İşte bu büyük muharebenin şehitlerinin Kabri şerifleriki altı adet cami gibi Türbe halinde Mescidleri vardır. Bunların içerisinde ikişer rek'at namaz kılınır ve dualar edilir. Bunlardan başka Asker muharebede Susuzluktan bunalarak Hz. Muhammed S.A.V. efendimizin mucizesi Beretiyle meydana gelen bir su vardır. Busu Hatukülâde bir sudur. Bu sudan kimi yıkanır ve kimide içer. Buda böyle mühim bir ziyarettir.

Bundan sonra Hendek Muharebe Mevkii vardır. Burası da U-
hud dağı ziyareti gibi ziyaret edilir. bunları yazmakla bitmez
tükenmez birhaldır. Cenabı Allah (Celle celâlühu) bütün Müs-
liman din kardeşlerimize haveslik verip ta bu mevkileri zi-
yaret etmek nasip buyursun. Amin...

14 Nisan 1964 Salı günü Cennedül Buka denilen bir
Kabristanı ziyaret ettik.

MEDİNEİ MÜNEVVEREE Hazreti Peygamber efendimi-
zin kabri mevcut bulunduğu Camii şerifin kiblede sarf tu-
tulan eni 160 adımdır. Boyu 240 adımdır. Öğrenildiğine gö-
re REVZEİ Mutahharenin sol tarafında şehir dışında tahminen
yirmi dakika uzakta çok meşhur bir kabristan vardır. Bunun
ismine Cennetül Bakiye derler. İkinci namazına müteakip
binlerce insan o tarafa doğru gittiğini gördüm. Bende yanım-
da bir kaç arkadaş alarak aynı Kabristanı ziyarete gittim.
Önümüzde bir Medine'li bir mektep talebesi delil oldu bize
evvelâ Hz. Osman R.A. Hazretlerinin kabrini ziyaret ettirdi.
Bu kabristanda ezvacı mutahharat ve Hz. Peygamber efendi-
mizin evlâtları İbrahim Tahir ve Kasım (Ridvanillâhi Aley-
him ecmaîn şefaatharından Cenabı Hak bizleri ayırmasın amin)
ve Süt Annesi Halime buna benzer bir çok eshabı kabri şe-
rifleri vardır. Burasını ziyaret edilir ve dualar yapılır. Bu
kabirlerde türbe yoktur. Yalnız muhafazalı bir kabristanlık'tır.
Türbelerinin yıkılmış olduğunu söylerler.

Medinei Münevverede garip bir Hadise:

Yattığımız evin yakınında bir Bakkaldan yemeklik bir
seyler alırdım. Bakkalda biraz Türkçe bilirdi bir gün bu
Bakkala uğradım ve yanında bir genç otururdu gördüm. Bir
de hacî namzeti olan İstanbullu bir genç vardır. Genç arap
olduğu anlaşıldı. Bizim için Bakkal ihdiyara sordum? Beni

işaret ederek buda Türkmüdür? Bakkal evet cevabını verdiği anlaşıldı tabi lisanı arap lisanı olduğu için anlaşmak çok zor oluyordu. Ne olsada eski harfi biraz bildiğim ve lisanlarında biraz anladığım için söylenenleri kolay anlamak mümkün oluyordu. Genç Arap Türklerin Din işlerinde çok zayıf ve çok gerl kaldığını ve Türklerin Kur'anı itibari olmadığını anlamakta idi. Bende bunu hemen anlayabildim. Bakkala hitaben yahu bu gence söyle Dünya Müslümanları içerisinde din işlerine en çok hizmeti olan hangi millet vardır. Onu biliirmi? Meğer bu genç muallim imiş yani öğretmen olduğu anlaşıldı. Bana sert bir tavurla «İkre Kur'anikerim» dediğinde bende bana kur'anı kerim oku dediğini anladım. Bu gence Kur'anı kerimden 26nci Cüzden Sûrei Hucuratin 10 nci ve 11nci ayeti kerimelerini okudum ve Kuranla ona cevap verdim. Bakkal bu gence soyledi görüyorsunuz Kuranla size cevap veriyor Türkler alimdirler senin bildiğin gibi değildir. Bundan sonra bende düşündüm bildiğimden değil Ellahu Taalâ hazretleri lisanıma ne güzel ayetikerime getirmiş olduğunu düşündük tam manasiyle Allah tarafından bir isabet olduğunu anladım.

Ey din kardeşlerim; Bu acizi tanıyan herkes bilirki ben deleri hangi bir kimseye Kuranla cevap verecek kadar bir kimse değilim. Burada Allahu Taalânın lisanıma getirmiş olduğu bir sehulettir. Ve kur'anın Allahu Taala tarafından insanlara bir keramet olduğunu gösterir. Yoksa biz acızın böyle bir bilgiye sahip olmadığımız, her beni tanıyan insan bilir. Buradaki cümleler şunları gösteriyor. Mümin müminin kardeşidir. Ey iman eden kimse senin istihza ettiğin Türk Milleti öğülür ki; Allahu Taalâ yanında senden hayırlıdır. Bu genç cümleleri benden çok daha iyi anlamıştır. Çünkü lisanı

Kur'ana uygundur. Ey Kur'anı Kerimi okuyan kimse görüyor-
musun. Kur'anı Kerimi okuyana Allahu Taalâ Hezretleri ne
gibi sehuletler iksan ediyor. Dünyada ve ahirette bu insan-
ların Kur'anı Kerime ihtiyacı olduğunu buna benzer binlerce
hadise şahitdir. Buna imanımız vardır. Elhamdilillâh

17 Nisan 1964 Cuma günü saat 9 da

Medine'yi münevvereden ayrıldık.

Akşam namazını yolda kıldık. Yatsı namazını Bedir kö-
yünde kıldık. Sabah namazını Cidde'de kıldık. H. Havvanın
kabrini burada ziyaret ettik. Denizden on dakika yukarda
türbe filân yoktur. Yanlız ziyaret yeri olduğunu aralılar der-
ler. Ve burada H. Havva medfun olduğunu söylerler. Yanlız
arap bize orasını tarif etti. İşte H. Havva validemizin kabri
şerifi olduğunu söyledi. Bu Cidde'den sabah saat 11 de
hareket ettik.

Cidde'den Mekke'ye Hareket

Bu şehirden hareket ederek o gün yani 18 Nisan Cu-
martesi günü akşamı saat 2 de Mekke'yi Mükerreremeye gele-
bildik. Burada da evvelki olduğu gibi arabalarımızı şehir içi-
ne koymadılar. Şehrin تنها bir yerine koymak için bize
emir verdiler. Çünkü yüzlerce büyük araba şehire sığ-
mak için çok bir zorluk ve insanların gezemeyeceğini göz
önünde tutularak şehir dışında EZZAHİRİ MİTE SİFA denilen
bir yere arabalarımız yerleştirildi. Mekke-i mükerreremeye 1
saat yakın bir yerdir. Yukarı kelimeler bu Mekke'ye Şifa ve-
recek hastahaneleri bu mevkidedir. Bundan dolayıda burası
ayrıca bir ehemmiyet taşımaktadır. Yanımızda tercuman var-
dır. Arapca her şeyi anlamak bu tercuman vasıtasıyla müm-
kün oluyordu. Orada tercumanla anlaşabildik OF DELİLİNİ
iştemedik. Nihayet şu adreste gece geç vakit bir delilin evi-

ne geldik. Adresi AHMET ABBAS MURSI Delil Mekke bu şahıs eskiden beri delillik yapar asilzade bir kimse olduğunu öğrenmiş olduk. Bizim abdest ve içme suyumuzu temin etti. Ayrıca bir hizmetçi bize tayid etti. Sabah saat 3 de yeğenini bize katarak ilk Tavafı Kudumi denilen tavafı yaptık. O gün tavaf çok kalabalık, binlerce on binlerce insan tavafta vakit yakınlaşmış idi. 2 saat tavaf sürdü. Saat tam 5 de Delilin evine geldik, istirahat ettik. Bundan sonra tavafları geceye ayarladık. Her gece saat 10 da kalkarak abdesttimizi alarak doğru BEYTÜLLAHA (Allahın evine) gider tavaf yapardık. Sabah ezanına kadar kalırdık. Sabah namazını kılar yine Delil evine gelirdik. 19 ve 20 Nisan 1964 Pazar ve Pazartesi günleri BEYTULLAHIN muhtelif yerlerini ziyaret ettik ve Sefa ile Mera arasınıda ziyaret ettik. 20 Nisan Pazartesi günü akşamı saat 3 de Arafata çıktık. O gece çadırlarda istirahat ederek sabahleyin CEBELİ RAHMET dağıni uzaktan seyrederek ziyaret ettik isede bazı arkadaşlar dağın üstüne çıkmak istediler ve çıktık. Her tarafta ziyaretler ibadetler ve namazlar kılınıyordu. Yüz binlerce çadırlar kurulmuş artık çadırları bulup gitmek çok müşkil oluyordu. Nihayet bu mahşeri kalabalık içinde sıkışarak bir çok zahmet ve müşkilatlar çekerek çadırları zorla bulabildik. Vaizler Dualar başladılar. Herkez ibadete ve dualarla meşgul oluyorlardı. Nihayet öğle ile ikindi namazlarının kılınmak zamanı geldi. Delil ve arkadaşları ezan okuyup öğle ve ikindi namazlarını bir ezan iki kametle kıldılar. Bu bizim için bir tarife oluyordu.

Bütün bizim kafile arkadaşları hemen camaatlar tertip ederek bizde aynen öğle ve ikindi namazlarını bir ezan iki-kametle birlikte kıldık. Dualar ve Kur'anı Kerimden herkez bildiği kadar okudular. Dualar ederek ibadete meşgul olur-

duk. Nihayet Akşam olmakta idi. Deliller çadırları bozarak Muzdelifeye inerek Akşam ve yatsı namazlarını bir EZAN iki KAMETLE birlikte kıldıktan sonra her kes yetmiş ikişer taş alarak tedarik etmiş olduğu bir keseye koyarak o gece orada kaldık. Sabahın erken saatlerinde arabalara binerek MİNE şehrine doğru hareket ettik. Mine denilen yer küçük bir şehirdir. İnsan kalabalıklığını istiab etmek bakımından çok dardır. Bu küçük şehire gelen bu aziz misafirleri alabilmesi mümkün haricindedir. Şehir dışında cadırlar kurularak bu mahşeri kalabalık bu çadırlara yerleştirildi. Bundan sonra birinci cemre (Şeytanı taşlama) başladı. Çok kalabalık, çok izdiham herkes imkânı derecede bu vazifelerini yapmış bulunuyordu. Bundan sonra kurban kesilir.

Kurban Kesmek ve Mahiyeti

Bu mmühitte kurban kesmek evvelden beri vacibdir derler, isede bu kurban kesmek misafire vacip değil, belki sünnettir. Hiç bir şeyi olmadığını ele alalım. Yüz binlerce kurban kesilir. Bunları kimse almaz ve kimse yemez, arabalar üzerlerinden geçer. İşte bu kurbanlara böyle hareket olduğundan dolayı kesmesinde bir sevap yok olduğu kanaatindeyim. Zira kurban fakirlerin hakkı olduğu cihetle bunun parasını diğer fakir kimselere verilmelidir. Çünkü orada kesilen kurbanlardan bu fakirler hiç bir istifade edememektedirler. Zira gerek Hükümet ve gerekse bir kaç açık gözlü kimselerin kuvvetli gelmesinden zavallı biçare fakirler bu haktan tamamen mahrum kalmakta olduklarından dolayı bu mevkide kurban kesmeyip, kurban paralarını fakirlere dağıtmak çok daha sevap ve çok daha iy'dir. Çünkü orada kalan kurbanları Belediye arabaları kazıp gömmekte olduğunu müşahede ettim. Bu vazifeler ifa edildikten sonra farz olan Ta-

vafı yapmak için MEKKE'ye dönerek bu farz olan mühim tavafı yaptık. Bu farz tavaf 3 gün olan ayyami teşrik günleri içinde olmalıdır. Şayet bu günlerde bu farz olan tavaf olmazsa hac farizesi yapılmamış olur. Bu ayyami teşrik günlerinde vacip olan öğleden sonra Şeytana 3 gün sıra ile Mine'ye gidip taş atmak lâzımdır. Bu suretle hac farizesi ifa edilmiş olur.

Umre Nasıl Yapılır

Hac farızası bildikten sonra araplar bağırır Umre Umre yapan varmi diye hertarafa çağırırlar. Umre şöyle yapılır: MEKKE'nin dışında bulunan bir Cami vardır. Bu camiye gidilir. İki Rek'at namaz kılınır. Sonra buradan mekkeye dönlür tekrar BEYTÜLLAH ziyaret edilir. Ve SEFA-İLE MERVA arası gezi edilir. Bu Umre yapılırken mutlaka ihramlı olmak lâzımdır. Bu Umre ne kadar çok tekrar yapılırsa o derece sevap alınır. Ve böylelikle hac yapma merasimi sona erer fakat son olarak Beytullahtan ayrılmak için bir daha bir ziyaret vardır bunada veda denilir.

VEDA şöyle yapılır:

Mekkedden ayrılmak isteyen bir haci son olarak Beytüllahı ayrılmak tavafı yapar ve bu makamdan geri geri gelerek Beytüllahın huzurundan ayrılır. İşte böyle son yapılan tavafa da veda tavafı denilir. Bundan sonra hazırlıklar başlayarak herkes memleketine gelmek için hazırlanan arabalara biner ve aynı geldikleri yoldan gerisin geri dönlür fakat evvelce yapılan ziyaretler tekrar olarak bir daha yapıl maz fakat bu ziyaretlerden ayrı olarak evvelden yapılmayan Kudus Ziyareti bu kere yapılır.

Kudus ve Kudusdaki mühim ziyaretler:

3 Mayıs 1964 pazar günü çok eski bir tarihi yer bulu-

nan ve bu yer için Türkleri 195 sene gibi uzun bir muharebe yapılan Kudus Şehrine gelmiş bulunuyorduk. Ve bu şehire gelişimiz sabahın erken saatlerine tesadüf eder. Bu şehire gelir gelmez ilk yapacağımız iş sabah namazını kılmak idi. Bu vazife ikmal edildikten sonra Muallakul hacer (aslı taş) denilen taşı ziyaret etmiş bulunduk. Bu taşın üstünde çok güzel bir Cami vardır. Bu camide iki re'kat tehiyyül mes-cid namazı kıldıktan sonra bu camiin etrafında bir çok mihraplar mevcut olup bu mihraplar H. Süleymana ve onun Babası Hz. Davud aleyhisselâma ve Hz. Meyrem anaya aid olduklarını oaradaki birer kişilerden öğrenmiş olduk. Her mihrab ikişer rek'at namaz kılarak sonunda uzun uzadıya dualar yapılır. Bundan sonra Davud S.A.V. efendimizin Mahkeme binasını ziyaret ettik. Fakat bu binanın içersine girmedik. Bu ziyarette ikmal edildikten sonra, hemen ilersinde Hz. Peygamber efendimiz S.A.V. MİRAC'a teşrif buyurdıkları MESCİDİ AKSA vardır. Bu Mescidi aksayı ziyaretimiz okadar heyecanlı ve zevkli olmuşturki bunu söylemekle veya tarif etmekle anlatması kabil değildir. Öyle bir eserki ziyaretinden ne duyulur nede bezilir. Ve bu hal nede tarif edilir. Ancak ve ancak gözle müşahade edilmele kabildir Bu muazam eseri ettikten sonra Tahminen 45 Km. Uzaklıkta bulunan Halili RAHMAN Kasabası vardır. Altı arkadaş 90 Türk lirası vererek bir Taksi tutarak Kudusden HALİLİ RAHMÂN Kasabasına giddik. Bu kasabada tarihi eserler ve Hz.Peygamber efendimiz S.A.V min Cediti bulunan İBRAHİM A.S Kabri şerifi ve buna bitişik olaraktan İshak A.S Ve Yakup A.S. ve Yusuf A.S. Hazaratının kabirleri ve ayrıca İbrahi A.S. Hanımı Sarre Validemiz ve İshak A.S. Hanımı Lâika Validelerimizin kabirleri bir Cami altında olup, bunların hepsini ayrı ayrı ziya-

ret ettik. Ve bu camide iki rek'at namaz kılmiş bulunuyoruz. Ayrıca bu camide Ö le namazını kılmiş olduk. İmamda bizi bu ziyaretleri tarif ederek bütün ziyaretleri gezdirdi. Bunlardan başka ayrıca bir kuyu gördük ve bu kuyunun üzeri sarıdan kaplı olarak yapılmış içinde ise elektrik gibi bir şeyler yanmakta idi. Halbuki o mahalde elektrike benzer bir şey de göremedik. Bu da ayrıca bir ziyaretdir. Hulasai kelâm Kudusu şerifin ziyaretlerine ne kadar meh etsek binde birini anlatmak mümkün değildir. Bu şehrin vasfını böyle yazmakla veya hikâye etmekte bir çok zorluklar vardır. Bu bakımdan anlatması gayet zordur.

İşte bu maksatla yapmakta olduğum hac ferizesini ve bu esnada edindiğim intibalarımı ve varia ak olan şehirlerde olan ziyaretleri teker teker din kardeşlerime anlatmakla hakkımdaki hayırlı dualarını beklerim.

Şayet bu eserimde bir hata veya yanlışlık varsa bunu bilerek değil hatam olarak şimdiden itiraf ederim.

Of'un Hayrat Nahiyesine Bağlı
Doğan köyü Hamzalı Mahallesinden

H. Ahmet Remzi İbrahimoglu

Kitap istemek için adres :

Ahmet Remzi İbrahimoglu Saatçı Hayrat — OF

Toptan alanlara Yüzde 30 tenzilat edilir.

Kütüphanelere bayii hakkı verilir.

Fiatı : 100 Kuruş